

De jus van het leven

Het is een klassiek geworden citaat. In de jaren vijftig van de twintigste eeuw wordt aan Mao Zedong gevraagd naar zijn mening over de Franse Revolutie. Hij antwoordt dat het nog te vroeg is om daarover te oordelen.

De waan van de dag en de tirannie van het moment; welke geschiedenisleraar heeft er niet mee te maken? De vakantie is voorbij, de coronacrisis nog niet. Nieuwe klassen staan voor de deur van het geschiedenislokaal. Brugklasleerlingen en (voor)examenkandidaten die geschiedenis in hun profiel of pakket hebben, ze verwachten dat we ons vak als nuttig en prettig verkopen.

Wat willen ze eigenlijk horen, doen en leren? Zijn ze geïnteresseerd in spanningen in het Midden-Oosten, maatregelen en gevolgen van covid-19, de man met de blonde kuif in de Tweede Kamer, ont-ploffingen en (herdenkingen van) oorlogsgeweld? Of in Zwarte Piet, racisme, en het neerhalen van standbeelden? Hoe slaan we als muzen van Clio een brug tussen de waan van alle dag, de leefwereld van de leerlingen en vorming voor het leven? Bespaar de leerlingen in elk geval emoties en snelle opinies, al komen ze daar wel de klas mee binnen. Collega's die spreken over 'actuele geschiedenis' bedoelen het goed, maar zitten er naast. Want actualiteit is wezenlijk iets anders dan geschiedenis. Het eerste betreft immers het heden, het tweede het verleden. De VGN pleit voor meer contemporaine geschiedenis in het programma. Dat is geen actualiteitenrubriek, maar de geschiedenis vanaf ongeveer de Tweede Wereldoorlog tot de geschiedenis waarvan de leerlingen deel uitmaken. Geschiedenis die zich richt op zeer recente gebeurtenissen.

'Contemporaine geschiedenis is geen actualiteitenrubriek'

Op het snijpunt van recente gebeurtenissen en geschiedenis is het goed en leerzaam vertoeven voor leerlingen. Mits we ons in de klas hoeden voor de 'snelle klap, vroeg thuis' benadering. Dat gebeurt bijvoorbeeld wanneer covid-19 in hetzelfde rijtje wordt gezet als de Spaanse griep van 1918. Het is interessant om juist de grote verschillen tussen deze twee epidemieën aan de orde te stellen. Qua hoeveelheid slachtoffers, behandeling en wetenschappelijke kennis zijn de twee epidemieën totaal verschillend.

Helemaal onbegrijpelijk is het dat de Spaanse griep er zo bekaaid af komt in de geschiedenis(boeken). In de bronnen vinden we veel voorbeelden van mededelingen zoals in het *Algemeen Handelsblad* van 10 december 1918: 'In de gemeente Heme-

lumer Oldephaert (Fr) stierven op één dag in één gezin 4 kinderen aan de Spaanse griep.' Nu lijken epidemieën in schoolboeken sowieso niet te bestaan. Terwijl ze net als waterleiding, kunstmest, zon en water, antibiotica en de pil de geschiedenis meer beïnvloed hebben dan koning, keizer en admiraal.

Geschiedenis is alles en alles is geschiedenis. De grootste winst van het op elkaar betrekken van recente gebeurtenissen en de geschiedenis, is de ontdekking dat alle geschiedenis onvoltooid verleden tijd is.

We staan voor een groot karwei na de vakantie. Mao Zedong overdreef toen hij zei zich vanwege de korte tijdsperiode nog geen mening over de Franse Revolutie te kunnen vormen. Maar zijn be-wering is een krachtige herinnering aan leerlingen en hun leermeesters, om bij het verzamelen, ordenen, verklaren en beeldvormen van bronnen en feiten afstand te houden van hypes, nepnieuws en andere grillen. Ook moeten we ons afvragen welke norm we hierbij hanteren. Een beetje historisch besef is, met een variant op Hella Haasse, 'de jus van het leven'. Wis en waarachtig gaat het zo een mooi jaar worden voor onze leerlingen. ■

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.